

Karjalan kaunein hevonen, vaikkei se ole oikeasti Kauppa-Hatakan oma, kun se on kruununkin oma, mutta Kauppa-Hatakka sillä kuitenkin ajaa ja hänen tallissaan se Humun-Aatos asuu. Se Humun-Aatos on sen kauniin hevosen nimi ja sillä on suuri ja väljä pilttuu siellä Kauppa-Hatakan luona, eikä siellä tallissa muita hevosia pidetäkään. Humun-Aatos on aivan maamyyrjän värinen ja kovasti rahasekainen, niinkuin monet muutkin hyvät ja kauniit hevoset ovat kesällä rahasekaisia, vaikkei niitä kierukoita talvella huomaa pitkän karvan takia. Mutta ei Humun-Aatoksella sellaista pitkää karvaa ole talvellaakaan, kun se on aina niin kovasti viljalla syötetty ja muutenkin hyvin hoidettu. Harja ja häntä sillä aina lainehtivat ja välkkyvät aivan hopealle ja Alekka on sanonut minulle sen johtuvan rodusta ja yletömän hyvästä hoidosta.

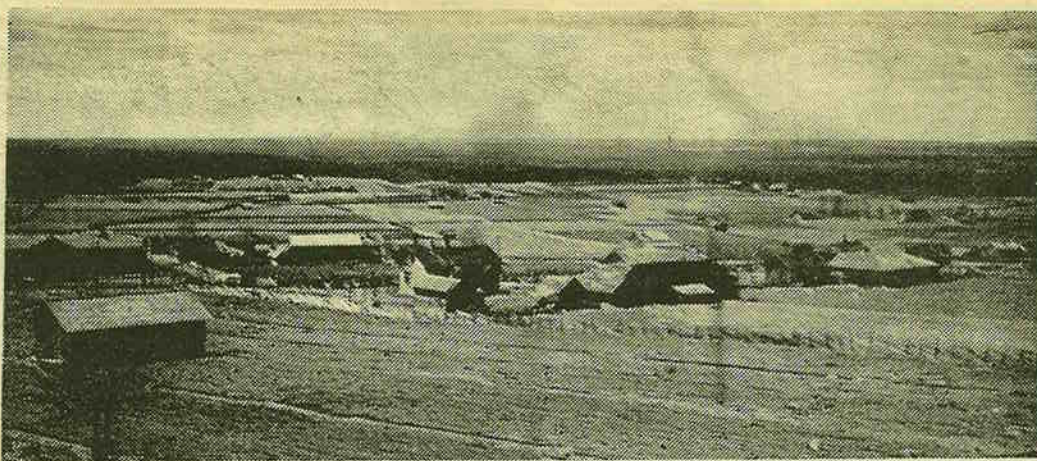
Kun sillä Kauppa-Hatakalla on isälleni asiaa, niin hän soittaa meille ennen sitä tuloaan, että osaamme avata sen lankkuidan suuren portin valmiiksi Humun-Aatokselle. Ja sen Humun-Aatoksen tulo on kuin pääskysen lento, eikä Humun-Aatos riko koskaan juostessaan. Sellaista komeaa juoksua on hauska katsella. Humun-Aatos hengittää syvään sen juoksemisensa jälkeen ja katselee kaikkia suurilla ja loistavilla silmillään. Ja Humun-Aatos on kiltti ja ottaa oikein viisaasti pienien sokeripalan kämmeneltä, eikä sitten sen jälkeen tule vihaisen ja rumant näköiseksi, niin kuin kylän hevoset joskus tulevat, etenkin sellaiset lapsiin tottumattomat.

Mutta kerran meillä oli vierasna niin tyhmä opettaja-neiti, että hän väitti Humun-Aatostakin vihaiseksi ja pedonluontoiseksi. Silloin minä suutuin sille neidille niin kauheasti, että minun kaulani kävi niin paksuksi, etten minä voinut sanoa yhtään mitään, kun en minä koskaan oikein pahasti suuttuissani osakaan puhua. Mutta sellaisen pahan suuttumisen jälkeen minä rupean vapisemaan ihan tolkuttomasti ja silloin Elina aina ilkkuu minua ja nauraa tyhjää tärisemistäni. Ja se opettaja-neiti otti minua kädestä ja rupeoi kovasti selittelemään kaikenlaisia petollisuuksia, mutta minä revin itseni irti ja juoksin maitohuoneen taakse ja sieltä karjakujan läpi piiloon perunapellon ojaan, kun en minä tahtonut, että kukaan näkisi minun vapisevan. Hurri tuli kuitenkin perässäni sinne pellon ojaan ja nuoli kovasti minun niskani ja korviani, kun Hurri varmaan luuli minun itkevän sen tarinan takia ja Hurri nuoli aina niitä, jotka itkivät. Hurrin kanssa minä sitten lähdin kotiini, mutta Kauppa-Hatakka oli jo lähtenyt pois Humun-Aatoksen kanssa, enkä minä yhtään saanut sillä kertaa kuulla hänen nauruaan ja hassuja puheitaan. Se opettaja-neiti oli kyllä koko päivän talossa ja puhui paljon pakanalähetyksestä, mutta minä olin vihainen hänelle ja hänen pakanalähetykselleen ja odotin vain iltaa päästäkseni Alekan kanssa Viisjoelle hevosia uittamaan. Mutten minä sitten pääsytäkään hevosia uittamaan, kun isäni luuli minua sairaaksi, vaikka minä muuten vain olin kalpea enkä voinut syödä. Elina sai kuitenkin mennä Alekan kanssa sinne Viisjoelle ja ratsastaa Pekalla. Minulle isäni antoi jotain lääkettä ja minä meninkin sitten heti nukkumaan, eikä minulla ollut ollenkaan paha mieli, kun isäni oli luvanut viedä minut Kauppa-Hatakan luo, kun hänellä olisi ensimmäisen kerran asiaa sinne päin.

Pelloilla on jo paljon kuhilaita ja kievarin isäntä on ammuskelut kyyhkysia pitkin aamua, kun isäni sitten lähtee sellaiselle matkalle, että hän voi viedä minut sinne Kauppa-Hatakalle. Me ajamme suoraa tietä kirkkotarhan ohi ja ihmettelen tuulenpesien paljoutta niissä vanhan hautausmaan koivuissa siellä kivisen aidan ta-

kana, eikä isänikään osaa selittää, miksi niitä on juuri siellä niin paljon. Uuden hautausmaan kohdalla me tapaamme haudankaivaja-suntion, joka on menossa kaivamaan hautausmaahan vasemmalla puolella olevaan äärimmäiseen nurkkaan, missä kaikki itsemurhan tehneet nukkuvat vain kissankäpöliä kasvavien matalien kumpujen alla. Ruumishuoneella on itsemurhan tehneen nuoren naisen ruumis. Minusta tuntuu kuin haudankaivaja pelkäisi sitä nuorta kuollutta naista, koska hän puhuu isälleni sellaisella käheällä ja kuiskaavalla tavalla ja on kasvoiltaan aivan väsyneen kuumvärinen. Ei mistään kuolemasta ole kyllä puhuttukaan niin paljon kuin tämän Taipaleen-joen takaisen talollisen tyttären itsemurhasta. Karjakko-Helena hokee veissä silmin jotain sellaista, että kyllä pitää naisen olla hullu, kun miehen takia itsensä menettää, ja Tilda on myöskin itkuisen näköinen, vaikkei hän suostu millään puhumaan minulle koko asiasta. Vappu on aina sanonut, että haudankaivajan täytyy olla rohkea mies, kun hän uskalttaa asua siellä ruumishuoneen ja vanhojen kolleerahautojen liepeillä. Ei hän nyt vaikuta kuitenkaan rohkealta eikä iloiseltakaan, vaikka hän osaa olla oikein iloinen silloin, kun hän ottaa minulta kengän mittaa ja tahtoo ottaa mitan nukkenikin jalasta. Muttei hän niitä nukkenkengiä koskaan tuo, kekisi vain kaikenlaisia juttuja selitykseksi, niinkuin senkin, että Kauppa-Hatakka syötti nukkenkengän lestit hevosellaan Pietarista tullessaan, kun muut eväät olivat käyneet vähäksi sen liiallisen kaupungissa viipymisen takia. Enkä minä ollenkaan usko hänen puheitaan, mutta kysyn aina välillä niitä nukkenkengieni saadakseni hänet hassuja puhumaan. En minä kuitenkaan hautausmaan portilla kysy häneltä mitään, enkä minä viitsi pitkään aikaan kysellä isältänikään mitään. Minua vaivaa kovin sellainen, että itsemurhan tehneet haudataan sinne omaan nurkkaansa eroon muista kuolleista eikä heille lueta haudalla kaikkia siunauksiakaan, mutta oikeille murhamiehille luetaan ja haudataan muiden joukkoon. Kerran aikaisemmin minä olen sitä asiaa isältäni kysynyt, enkä minä silloin ymmärtänyt yhtään mitään hänen vastauksestaan ja minusta tuntuu, ettei minusta koskaan tulekaan niin viisasta, että voisin sen asian ymmärtää. Eikä sitä ymmärrä Elina-siskonikaan, vaikka hän on minua vanhempi ja muutenkin paljon viisaampi.

Tuokon mäelle päästyämme me annamme Pekan levätä ja katselemme kiikarilla Konevitsan saarta, joka nousee kultakupolisena kaukana Laatokalla, vaikkei niitä kupoleja kiikarillakaan näe näin pitkältä matkasta. Pekalla on sitten vielä vähän juoksemista ja paljon nousemista, ennen kuin me tulemme Hatakan mäelle ja ajamme Kauppa-Hatakan pihaan. Isäni lähteekin ajamaan vielä pitemmälle, mutta minä jään sinne Kauppa-Hatakan tytöksi vähäksi aikaa, kun ei Kauppa-Hatakalla ole yhtään tyttöä eikä poikaa, vaikka hän pitääkin paljon lapsista ja antaa niille aina makeisia. Minua hän sanoo nyt kyllä hampaattomaksi akaksi, kun toinen etuhampaistani on lähtenyt pois, eikä ole lainkaan uskovinaan, että saisin uuden sen tilalle. Hänen luonaan on muitakin vieraita ja niillä on kaikilla pitkät saappaat ja viheriäkaulusiset takit, kun ne ovat kaikki olleet aamulla metsällä Kauppa-Hatakan kanssa. Kaksi kettua ne ovat ampuneet ja sitten vieläottaneet kiinni eläviä ketunpoikasista, tai ainakin ne sanovat niitä ketunpoikasiksi ja liian myöhään syntyneiksi. Ja Tallo-Hatakka, se on Kauppa-Hatakan veli, näyttää kaikille rukkastaan, jotka ne ketunpoikaset olivat pahoin repineet, kun hän oli käynyt niihin käsiksi. Minäkin pääsen liiteriin niitä katsomaan, ne ovat siellä tynnyrin pohjalla kuin kak-

Hatakanmäen kyläaukeaa.

Emil Lemmetti:

Kunnalliselämästä

Metsäpirttiläisten palava toive itsenäistymisestä toteutui 1800-luvun lopulla, samoihin aikoihin kuin seurakunnankin ero tapahtui. Näin ollen itsenäisen kunnallispolitiikan hoitaminen jäi suhteellisen lyhytaikaiseksi, sodan kurimukseen joutumisen takia. Kuntakokouksen ensimmäinen puheenjohtaja oli opettaja Eero Toivio ja kunnallislautakunnan ensimmäisenä esimiehenä kauppias Heikki Myöhänen. Uusi kunnallislaki vuonna 1917 muutti kunnallishallintoa siten, että sen jälkeen yleisillä vaaleilla valittiin kunnallisvaltuusto.

si mustaa koiranpentua, joilla on keltaiset täplät vihreitten silmien yläpuolella ja ne sylkevätkin oikein häijyisti. Sen katsomisen jälkeen menemme sitten sisään ja emäntä tuo meille kaikille lohikeittoa, kun siellä Kauppa-Hatakan luona aina syödäänkin lohikeittoa ja makeita piimäpiirakoita. Ja tänään ne kaikki sedät ovat oikein hyvällä tuulella ja keuhuvat kilpaa koiriaan ja metsästystaitoaan. Koirat ymmärtävät hyvin sen kehumisen, kun niillekin annetaan lohikeittoa ja sitten ne nukkuvat koiranuntaan isäntiensä jaloissa. Mutta Huli-kaanilla on kuonokoppa päässä, eikä sitä päästetä lainkaan sisälle, vaikka Kauppa-Hatakka sanookin sen olevan koirista kaikkein parhaimman. Hän tahtoo juoda Huli-kaaninsa onneksi ja ottaa nurkka-kaapista korkeita pulloja ja pieniä lasia pöydälle. Minulle hän antaa kiiltävät paperit pullojen suulta ja sitten ne metsästäjät juovat niistä pienistä lasista. Juotuaan ne nauravat ja puhuvat yhä enemmän hassuja, mutta enin nauraa kuitenkin Kauppa-Hatakka ja hänen pitkät viiksensä heiluvat koko ajan, eikä niillä muilla niin pitkiä viiksiä olekaan. Sitten Kauppa-Hatakka pyytää, että minä tanssisin hänelle karjakko-Helena ja kaikkia, mitä minä osaan. Ja kun minä olen tanssinut, niin hän rupeaa taas puhumaan siitä, että tulisin oikein oikeasti hänen tytykseen, niin hän veisi minut kanssaan Pietariin ja siellä minä saisin sitten tanssia hevosen selässä ja ajaa kovasti kolmen hevosen vetämässä reessä. Ja hän antaa minullekin yhdestä pienestä lasista mustanpunaista mehua, joka tarttuu kovasti huuliin ja polttaa suussa. Enkä minä sitten saa enää oikein selvää, mitä siellä puhutaan, kun ne kaikki sedätkin puhuvat yhtä aikaa, mutta isäni tuleekin jo minua hakemaan. Minusta on mukavaa istua kieseissä hänen vieressään ja minä melkein nukun, koska minusta tuntuu kuin korvissani soisivat kaikki Raivolän kirkonkellot ja kuitenkin minä tiedän, että Raivolän on matkaa kymmeniä kilometrejä. Ne kellot lakkaavatkin sitten soimasta ja minä kerron isälleni niistä ketunpoikasista ja näytän, kuinka ilkeästi ne sylkivät siellä tynnyrin pohjalla. Ja kyllä isäni uskoo, ettei koko maailmassa olekaan toista ihmistä, jossa olisi niin paljon naurua kuin Kauppa-Hatakassa.

Emil Lemmetti.

Metsäpirtin kunnanvaltuustoon valittiin 17 valtuutettua ja valtuutettujen lukumäärä oli riippuvainen kunnan asukasluvusta. Tärkeimmän kunnallisen lautakunnan eli kunnallislautakunnan johtoon tuli ensin vuodeksi Albert Hatakka ja hänen jälkeensä peräti kuudeksitoistavuodeksi Jooseppi Eeva Eevalasta. Hänen työpanoksensa kunnallisessa elämässä Metsäpirtissä oli varsin huomattava.

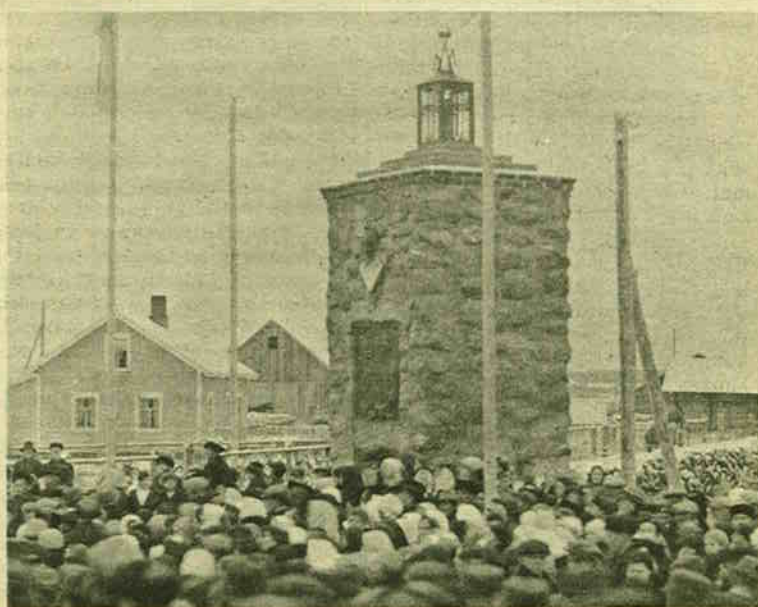
Uuden kunnanvaltuuston puheenjohtajana toimi ensin hyvin lyhyen ajan Heikki Loponen. Kauimmin toimi valtuuston puheenjohtajana Arvi Ukkonen, hänkin Kirvesmäestä, kuten edeltäjänsäkin. Viimeinen valtuuston puheenjohtaja oli Aapro Hatakka ja kunnallislautakunnan puhjohtajana Albert Eeva.

Kunnan rahatalous oli alkuvuosina melko kireä, kuntalaisten veronmaksukyky ei ollut mitenkään kehuttava ja kunnalliset menot itsenäisen kunnan kaikinpuolinen alkuunsaaminen kysyi varoja. Kunnallisen veroäyrin hinta kipusi joskus yli kymmenenkin markan, joka oli huomattavasti keskitasoa suurempi. Kaikenpuolinen kehitys oli saatava vauhtiin. Ensimmäisenä huomio kiinnitettiin maataloustuotannon kohottamiseen, koska katsottiin, että jos maatalous voi hyvin, koko kunnan väestö voi hyvin ja niinpä annettiin kunnan toimesta 2 % lainoja viljelijöille tuotantokoneiston kehittämiseksi. Tästä oli vain hyvää sanottavaa, koska maataloustuotanto kehittyi

nopeasti ja viljatuotteita markkinoitiin ulos myöhemmin huomattavat määrät.

Kansakoululaitoksen kehittämisen kunnassa nieli huomattavat summat rahaa. Kunnassa toimi viimeksi kuusi kansakoulua ja lisäksi Eevalassa ja Korvessa vuoronperään supistettu koulu rouva Helmi Sepän johdolla.

Kiinteistöjä pyrittiin myös hankkimaan kunnalle aina silloin kuin siihen vain tilaisuus tuli. Allekirjoittanut tuli valituksi kunnanvaltuustoon 1937 suoritetuissa vaaleissa. Tämän jälkeen avautuikin mahdollisuus seurata kunnallista elämää lähemmin. Kuuluin myös köyhäinhuoltolautakuntaan ja tielautakuntaan. Nämä olivat sektoreita, jotka antoivat paljon huolta ja päänsärkyä. Kunnassa ei ollut vanhainkotiä ja tätä hanketta suunniteltiinkin hyvin perusteellisesti. Koselasta ostetulle ns Rikun tilalle tehtiin tätä koskevat ensimmäiset suunnitelmat. Niitä ei kuitenkaan toteutettu. Seuraava suunnitelma tehtiin vuonna 1934 ostetulle Hatakan tilalle Hatakkalas-

Lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkin paljastustilaisuus.